

Biblija – Stari Zavjet 2022./2023.
ponedjeljak 8:15, srijeda 8:15,
ECTS 6, dvorana 101

Proročke knjige

prorok – נ֬בִיא *nabî'* [navi]

proroci – נֶבִיאִים *n^ebî'îm* = središnji dio HB

proročica – נֶבִיאָה *n^ebî'â*

Sveto pismo;
B. Lujić, *Starozavjetni proroci*

Nek unide Gospodin (Ps 24)

C Am F G C

 Nek u - ni - ðe Go - spo - din: on je Kralj Sla - ve!

Biblija – Stari Zavjet 2022./2023.
ponedjeljak 8:15, srijeda 8:15,
ECTS 6, dvorana 101

Biblijia – Stari Zavjet

Temeljni religijski i religiološki dokument

amdg.ffrz.hr

→ Nastava: FFRZ

→ Biblijia – Stari zavjet

Znak raspoznavanja

- 1. נבִיא *nabi'* – “titula”, ID
- 2. רָאֵה *ro'ê* – onaj koji gleda, usp. Post 1
 - Npr. Samuel (1 Sam 9,19):
 - “...sve će ti kazati što ti je na srcu”
- 3. חֹזֶה *hozê* – onaj koji ima viđenje
 - Npr. Gâd (2 Sam 24,11)
 - Davidov “vidjelac”
 - חֹזֵה *hazâ* vidjeti u Am 1,1
 - “riječi... koje je motrio”
- προφήτης ⇔ ψευδοπροφήτης (LXX)
- “pisani”/“pisamski” proroci i oni drugi

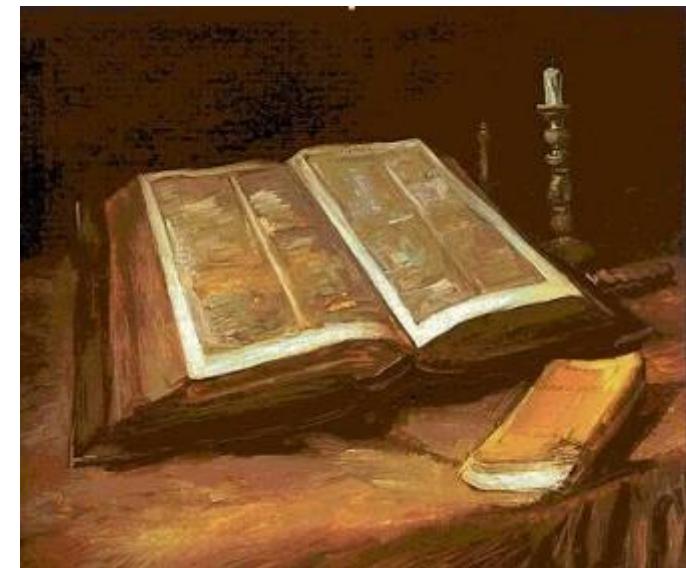
Razvoj kanona

- κανών – mjera
- Hebrejska Biblija: “proto-kanon”
- תורה – *Tôrâ* = Zakon (Pouka)
- נביאים – *Nebi'îm* = Proroci
 - → Povijesne + Proročke knjige
- כתובים – *Ketubîm* = Spisi
 - Od stvaranja (Post 1) do novog stvaranja (npr. Iz 66)
tj. posljednjih vremena (npr. Dn 12)
- Septuaginta, LXX = “deutero-kanon”
 - doprinos LXX – jezik, raspored, knjige: Proroci na kraj
 - + 7 knjiga: Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, Mudr, Sir, Baruh
+ dodaci u Dn, Est

U svetoj predaji

- Proročke knjige
- 2. dio od נביאים *n^ebi'îm*
 - + Dn iz כתובים *k^etubîm*
 - + Bar (+ dijelovi Dn) iz LXX
- Veliki: Iz, Jer, Ez, Dn
- i “mali” proroci:
 - po opsegu spisa
- Knjiga dvanaestorice proroka
 - 12 spisa – jedna knjiga (?)
 - četvrti “veliki” prorok u HB

“Koga da pošaljem?”

Zvanje proroka Izaije u

Iz 6

Proročko zvanje

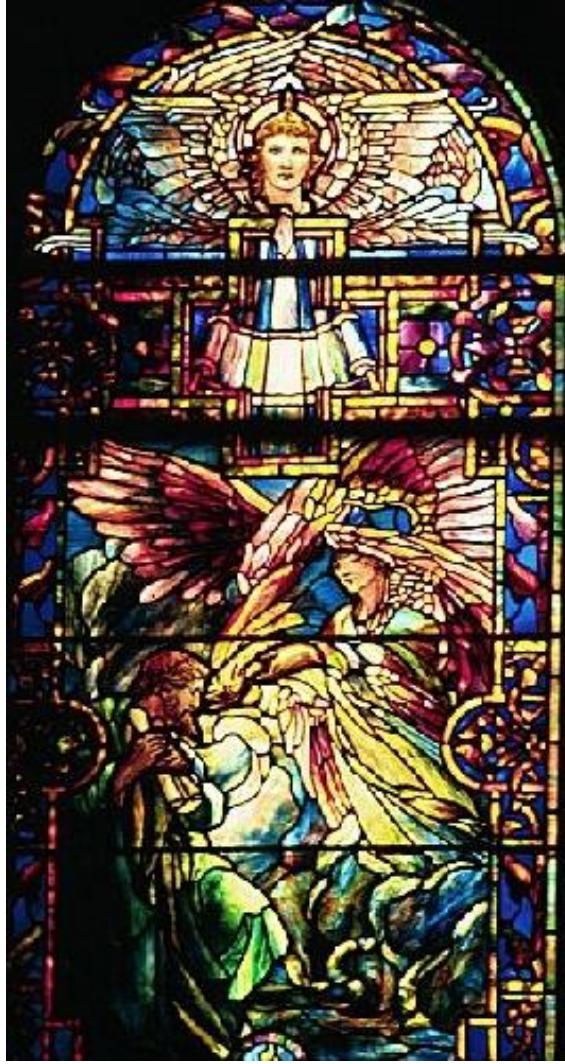
- Početak “velikih proroka”
 - Koga Izaija vidi u **Iz 6,1.5?**
- “Vidio sam Gospodina” (v1),
יהוָה (v5)
 - Kakvu funkciju ima Bog u **v5?**
- *kralj*: 6,5 ← 6,1 מלך **mālak**
 - Gdje se zbiva zvanje? (**v1.4**)
- Svetište (*hekal* v1); hram (4)
 - *Prigovor* (**v5**):
- “čovjek nečistih usana” (v5)
 - *Znak* (**v6s**):
- Užareni ugljen do usana (6s)

- 2x נגה dosegnuti (v7)
 - *Nalog* (Iz 6,8s):
- “Koga da pošaljem?... Idi i reci!” (v8s)
 - *Nevolja* (u kontekstu 5,26):
- “narod daleki hita”
 - *Potpore*:
- Silno viđenje u 6,1–4

Nečistoća i očišćenje

- Tko ima “nečiste usne” u Iz 6,5?
- Prorok i narod (v5) –
“zagadžena” komunikacija
 - Tumačenje za znak u v7?
- Oproštenje=pomirenje: כִּפְרָה *kipper*
“pokriti” (v7) – usp. Lev 4,16
 - hrv. “pokriti dugove”, “pokrovitelj”...
- שָׁלַח šalah poslati (2x v8)
i הָלַךְ halak ići (v8,9)
 - “Koga da pošaljem?” – “Pošalji mene!”
 - “Tko će poći?” (v8) – “Idi!” (v9)
- “nam” (v8)?
 - božansko zajedništvo (Post 1,26) – serafi (Iz 6,2,6), vojske (v3,5)

The call of Isaiah, Union Congregational Church
Montclair, Tiffany Studios

Proročka zadaća

- Teška zadaća
 - dvostruka Iz 6,9.10
 - riječ (v9):
- slušajte, gledajte
 - nemojte razumjeti (v9)
- “Ispunja se Izaijino proroštvo...” (Mt 13,14)
 - djelo (v10):
- *Zamasti srce, otežaj uši, zalijepi oči*
- A Izaja: vidi, čuje, razumije
 - “Do kada” (**6,11**)?
- Do opustošenja (**6,11**)

- Na kraju u **6,13** ←
usp. 3x שׁׁדָּק *qadôš* iz v3
- “sveto sjeme” (**6,13**) =
 - odsjaj Božje svetosti iz 6,3

יהוה רעי לא אחים (Ps 23)

[adonaj ro'i lo ehsar]

Sheet music for two voices in 4/4 time, key of D major. The melody consists of eighth and sixteenth notes. Chords indicated above the staff are D, A, G, Fism, Em, A, and D. The lyrics are provided below the notes.

D A G Fism Em A D

'A - do - naj ro - ï lo' 'eh - sar. 'A - do - naj ro - ï lo' 'eh - sar.

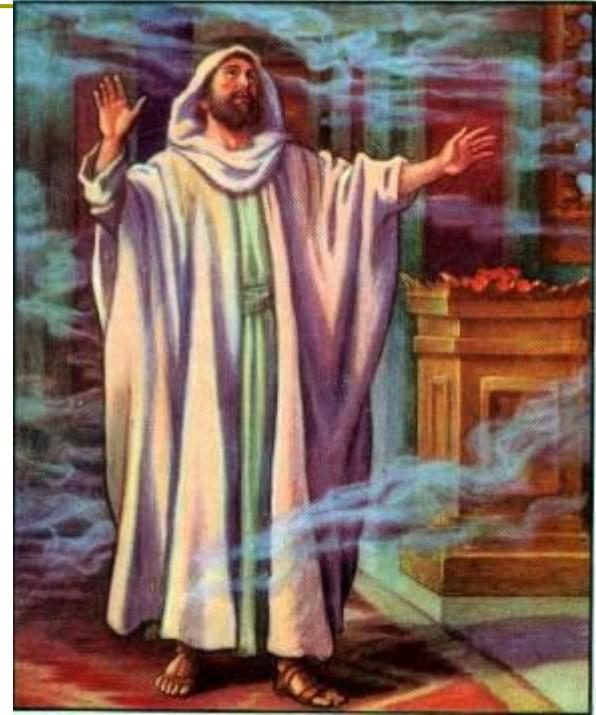
D A G Fism Em A D

'A - do - naj ro - ï lo' 'eh - sar. 'A - do - naj ro - ï lo' 'eh - sar.

Gospodin je pastir moj
ni u čem ja ne oskudijevam

Knjiga proroka Izaije

- **ישׁׁעַ ješa‘ + יְהוָה jahû – Jahve je spasenje**
- **Omiljena: Božje riječi umjetničkim jezikom izravno upućene slušateljima**
 - mnoštvo izreka važnih za duhovnost,
npr. 43,1; 49,16
- **imenom sam te zazvao, ti si moj (43,1)**
- **u dlanove sam te svoje urezao (49,16)**
 - Složena:
- **I. dio (“Protoizajija”) c1-39**
 - doba asirske vladavine (8. st. pr. Kr.)
- **II. dio (“Deuteroizajija”) c40-55 – Knjiga utjehe**
 - doba Babilonskog sužanjstva i povratka (6. st.)
- **III. dio (“Tritoizajija”) c56-66 – pogled u budućnost**
 - proslava Jeruzalema (službenica Gospodnja), Božji sud (apokalipsa)

Teološke teme

- Izravna “božićna” kritika u 1,3:
- vol i magarac poznaju gospodara (1,3)
 - Teološki sukob u 14,12 – הַלְלָה hêlel:
- “koji sjaji, bliješti” > “Lucifer”, “svjetlonoša” (14,12)
 - tko u pjesmi (v. 14,4)?
 - Kralj babilonski (!) 14,4
 - oholost – kakva? (14,13s)
- uspeti se na nebesa (v13)!
 - Babilonska kula (Post 11)
- biti jednak Svevišnjemu (Iz 14,14)

- Božje roditeljske osobine u Iz 64,7; 49,15; 66,13:
- ti si otac naš (64,7)
- može li žena zaboraviti svoje dojenče... ja tebe zaboraviti neću (49,15)
- Mati tješi sina, ja vas tješim... (66,13)

Emanuel

- עַמְנוּ אֵל 'immánu 'el 'Eμmánuél
- “S nama Bog” (Iz 7,14; Mt 1,23)
- Izrael s Aramom protiv Jeruzalema (Iz 7,1)
- Asirski kralj (7,17.20)
 - Protiv Damaska, Samarije (8,4)
 - Bog nudi kralju (Iz 7,11s):
- znak (אות 'ot usp. Izl 7,3)
 - Prorok najavljuje (Iz 7,13s):
- Znak Domu Davidovu: *dijete* (v14)
 - pred velesilama (v18): Egipat, Asirija

□ Dijete – Bog
(Iz 9,5)

Važan za NZ

- Dolazak Isusov u Iz 40,3?
- pripravite put Gospodinu
Iz 40,3 = Mk 1,3
 - Isusovo poslanje u Iz 61,1s?
- “Duh Gospodnji na meni je...” Iz 61,1 = Lk 4,18
 - Evandelisti primjenjuju i tumače Pisma
 - Sluga Božji u Iz 53,6 i 52,13:
- יהוה je svalio na nj bezakonje nas sviju (Iz 53,6)
- uspjet će sluga moj, podignut će se, uzvisiti i proslaviti (Iz 52,13)
- Kristova smrt i uskrsnuće

Četiri pjesme o Sluzi Jahvinu

- Komunikacijska struktura teksta
- Iz 42,1-9:
 - Bog govori o svom miljeniku
 - Iz 49,1-6:
 - sluga izvješćuje o svom poslanju
 - Iz 50,4-11:
 - uzda se u Božju snagu u nevolji
 - Iz 52,13-53,12:
 - zajednica prepoznaće sudbinu sluge Božjega

